

Հողը թեմամբ արդարացնել վեհ. Սուլթանին վստահութիւնը կարնոյ ժողովրդեան հայրենասիրութեանը վրայ ։

Կարինէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ կայսերական բանակին մէջ ծառայող Լեհացի սպայ մը՝ Ալաւա-Տադի դժբաղդ ճակատամարտին մէջ Ռուսաց ձեռքն իյնալով՝ ճանչուեր և հրացանի բռնուելու դատաւարտուեր է ։

Կարինէն Բ. Դուռն եկած հեռագիր մը վերջին կուռն մէջ Ռուսաց կորուստը 4-3000 իսկ Օսմանեանց կորուստը 7-800 կը հաշուէ ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 12 նոյ. Երեսօրհանաց ժողովն՝ ընտրական զեղծմանց քննութեան համար յանձնաժողով մ'անուանելու առաջարկութեան, զոր ձախակողմն ըրած էր, ստիպողականութիւնն ընդունեց ։ Պրովի դուքան ալ պաշտպանեց ստիպողականութիւնը ։ Ձախակողմն յայտնեց թէ այս առաջարկութիւնը սահմանադրութեամբ հաստատուող պատասխանատուութիւնը կէտ նպատակի ունի իրեն և ոչ Հանրապետութեան նախագահն որ անպատասխանատու է ։

Լոնտոն 12 նոյ. Կը հաւատեն թէ Լորտ Տէրօնի ծանուցըն է Կորչաքոֆ իշխանին թէ Սնոք-վիա չիբնար թոյլ տալ որ Ռուսիա Հայաստանը դրուէ ։

Պերսի 12 նոյ. Ռուսական 375 միլիոն ֆրանքի նոր փոխառութեան ստորագրութիւնը նոյեմբեր 15ին պիտի կատարի 76 1/2ին ։

Վիեննա 12 նոյ. Պաշտած երկիւղայի գրոյցներուն հաւատարմութիւնը կամ երմտական որ և է միջոց մը ձեռք առնուած չէ ։ Կայսրութեան քաղաքական կացութիւնը բնաւ այլայլած չէ ։

Վիեննա 13 նոյ. Բուէսթրոմիայի Բոլիթի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Սերբիա մերժեց է Բ. Դրան առաջարկութիւնն, որ սահմանադրութիւն վրայ գումարաւոր Սերբիական զիտող գորաբանակին ետ քաշուելը կը պահանջէր ։

Փարիզ 13 նոյ. Մաք-Մաշոն մարաթան երկի իրիկուն յայտնեց ներկայ նախարարաց, թէ երեսօրհանական ժողովը մէջ իրենց դէմ եղած բուռն ամբաստանութեանց առջև, որք ամբողջ կատարութեան կը վերաբերին, չէր կրնար իրենց հրաժարականն ընդունել, և կաղաչէր որ իրենց պաշտօնին վրայ մնան ։

Փարիզ 13 նոյ. Երեսօրհանաց ժողովն ընտրական զեղծմանց քննելու առաջարկութեան վրայ փնտրանելի սխառ տպօր ։ Նախաարար վաղը պիտի պատասխանեն ։

Փողովն 39 ի դէմ 305 քուէով իւր նախագահին իշխանութիւններն ընդարձակեց ։

Փարիզ 14 նոյ. Երեսօրհանաց ժողովին մէջ ներքին գործոց նախարար Պ. Ֆուրթու պաշտօնական ընտրելութիւնը պաշտպանեց և քննութիւնը մերժեց ։ Պ. Ֆուրթու ընդունաւ պատասխանեց անոր ըսելով թէ Գաղղիա երեսօրհանական ժողովը նոր լուծման մը չկրնար հանդուրժել ։ Պ. Տը Պրովի վաղը պիտի խօսի ։

Պուքէշ 14 նոյ. Ռուսական զորաց առաջական վիճակին վրայ ելած պաշտօնական տեղեկագիր մը կը հաստատէ թէ հիւանդ զօրականաց թիւն եռապատիկ աւելի է վերաւորելոց թիւին ։ Հիւանդաց մեծ մասը Շիրակայէն ու Տաուրուսայէն են ։

Լոնտոն 14 նոյ. Մոմպալտա Սէյա, որ Միւլալիք փաշա անուամբ ծանչուած է, մեռաւ ։

Լոնտոն 14 նոյ.

Օսմ. քուէ.	40
Փոթ.	1865 40 1/2
•	1869 40 1/8
•	1871 36 1/4
•	1872 17 3/4
•	1873 40
•	Եղիպատ.
Անգլ. քուէ.	34 7/8 96 5/8

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Տէրի-Չատէ Լեւոնիս Մէհմէտ

էֆէնտին Անտուրուի գաղտնիք տնտեսեցաւ ։

Պատիւը լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Կայսերական հրամանաւ Դուռնու բանակին հրամանատար Սիւլէյման փաշան Բուսթիլի բոլոր բանակաց սպարապետ (Սէրտար-է-քըմ) անուանեցաւ Դանուբեան բանակին հրամանատարութիւնն ալ վրան մնալով ։

Վեհ. Սուլթանն երէկ Սպարապետի դուռն երթալով իրիկուն ճաշն հոն ընելէ ետեւ նախարարաց հետ խորհրդակցութիւն ըրաւ մինչև գիշերուան ժամ հինգը ։

Վեհ. Սուլթանին անձնական գանձուն (խաղինէի խառն) պաշտօնաւորանը Պէշիկթաշ փոխադրեցաւ Տոյմա-Պահաճի պալատան փաշա Տայրէսին, և այս առիւ յիշեալ պաշտօնատան պաշտօնաւորներուն մեծ մասըն ալ ճանաչուեցաւ ։

Օսմանեան երեսօրհանական ժողովին բացումն որ ըստ Սահմանագրութեան նոյեմբեր 15ին պիտի ըլլար, դաւառական երեսօրհանաց մեծ մասին դեռ Կ. Պոլիս հասած չըլլալուն պատճառաւ առ հարկի յետաձգեցաւ՝ առանց բացման օրն որոշուելու ։

Նէօօրդոս լրագիրն խօսքին նախելով, մայրաքաղաքիս փառաւորականաց եկած հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնն իւր Սե ծովու բոլոր նաւահանգիստները փակել է վաճառական նաւերուն, որով այն կողմերէն ցորեն դուրս տարուելը կարգի ունի ։

Փաշա Լիմանէն հեռագրով լուր կուտան թէ սաստիկ չարժ մ'ենելով Ալոնի և Աֆիա գիւղերուն տուներէն շատը կործանել են ։ Հեռագիրը չըսեր թէ մարդոց կորուստ ալ եղած է ։

Բրուսիացի Լիէման զօրավարն որ Լիւլայի ատոմանաւ կայսերական բանակին մէջ կը ծառայէր, և Շիրակայի բանակին մէջ թնդանութեամբ զօրաց հրամանատարն էր, երկու չարթի օրը տեղի ունեցած ռաբա-նարտի մը մէջ զարնուեր մեռել է ։ Յիշեալ Բրուսիացին՝ ռաբաճգութեան՝ ինչպէս նաեւ մարտիկներն ու ամբողջութեան չինելու արուեստին մէջ խիստ ճարտար էր ։

Երեքաթի օրը Տրապիզոնէն մայրաքաղաքի հասնող Օսմանեան չոգեանաւ մը 130 Ռուսական զինուոր բերաւ, որք Հայաստանի այլ և այլ պատերազմներուն մէջ գերի բռնուած են, և Սէլիմիէի մեծ զօրանոցը դըրուեցան ։

Լրագիրը ունի կը ծանուցանեն թէ Երեքաթի օրն Օրթադէղ աղբարտիկ կերպարանքով մարդ մը խռովայող յայտարարութիւններ փակուցած ժամանակ տեսնուելով բռնուուեր և պատերազմական տեսանին յանձնուեր է ։

Մայրաքաղաքի քաղաքատեղութեան կողմէ երէկ հրատարակեալ աղբ-մը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ հային օրան 20 փարա և ս վրայ դրաւ ։ Բայց կաւելցնէ թէ այս յաւելումն առժամանակեայ է, որովհետեւ կառավարութիւնը բազում ցորեն մայրաքաղաքի մոցնելու միջոցներ ձեռք առած է ։

Բ. Դուռն՝ իշխանի գահաւէն բաղում ցորեն դուրս տարուելուն պատ-

ճառաւ ցորենին օր քան զօր ուղիւ տեսնելով, յիշեալ գաւառէն ցորեն և գարի դուրս տանին արգիլել ։

Մայրաքաղաքիս թաղերուն կողմէ ընտրուած ընտրող պատուիրակաց երրորդ և վերջին ցուցակը ։

Ներքոյ էֆէնտի. Գրէնկեան Մարուգէ էֆէնտի ։ Տասներորդ շրջանի. Արիֆ էֆէնտի. Բասքալ Շահին էֆէնտի. Հնչեքաւանէրթը շրջանի. Սահիպ էֆէնտի. Հաճի Եօրիկ աղա ։ Ինքնիշխան. Հաճի Սիւլէյման պէյ. Նիքօլաքի էֆէնտի ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Է Ս Չ Ս Մ Ը Ո Ւ Մ Ո Ւ Մ Ի Է	
2 նոյ. չորեքշաբթի իրիկուն	44, 5
3 նոյ. հինգշաբթի առաւօտ	
բացուեցաւ	44, 3
ժամ 6 ին	44, 4
Բուսթիլի երկաթուղի	Փր. 31 50
Թոյլ ազդարար	Վր. 198
ԸՆԹԱՅՔ ԱՐԵՆՊԹՈՑ	
Կ. Պոլիս 2 Նոյեմբեր	
Ստիլթէ Եֆէնտի Բաճ. Վեհ. Կ. 3, 20	
• Փոխանակութեան	2, 26
Կ. Պոլիս Պանքային	3, 30
Քրէտի Եֆէնտի	3, 26
Քրէտի Օսթրո-Թիւրք	—
Փոթ. 1863	Ֆր. 54
• 1865	55
• 1869	51
• 1872	47 75
• 1873	49 50
Թրամուսյ	Օսմ. իր. 4 10
ԸՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՑ	
2 Նոյեմբեր	
Անգլ. իր.	109
Նարոյնի ոսկի	86 28
Իմպերիալ Ռուս	8 10
Գլըմից	50 35
Հինգ ֆրանք	—
Հինգ նոց	418
Պրիմ	468

Ս.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ս.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ ՊԱՏՐԱՐԱՐԱՆԻ

Աղբային ժողովն իւր հօկտ. 28ի նիստին մէջ՝ Պատրիարքական փոխանորդ Արթ. Տ. Յովհաննէս քահանայ Մկրիանի ստորագրութեամբ անցեալ օգոստ. 26ի վարչութեան խառն ժողովին ներկայացեալ և հետեւեալ օրըն ի լրագիրս օճան հրատարակեալ բողոքադրին պաշտօնականութենէ խաղաղ զուրկ ըլլալը վճարեց և որոշեց որ իւր այս վճարն ի պաշտօնէ հրատարակուի ի լրագիրս ։

Ուստի Պատրիարքարան կը փութայ յանուն Աղբային ժողովը հըրատաւարել թէ Պատրիարքական փոխանորդ հօր յիշեալ բողոքադրը պաշտօնականութենէ լուրջօրին զուրկ է ։

1 Նոյեմբեր 1877

Ի Պատրիարքարանի Հայոց (Կէէ) Կ. Պոլիս

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ս.Զ.Գ. Ա.ՐԱՐԱՐԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՐՈՑ

1. Պաշտօն եկեղեցւոյ թաղային սնտուկին մատակարարութեան 53 ամսեայ հաշուեցոյցն, որ կ'սկսի 1872 օգոստ. 1է և կը յանգի մինչև 1876 դեկտեմբեր 30 ։

2. Հիստորիկ թաղ խորհրդոյ պաշտօնավարութեան տան և ինն ամսեայ հաշուեցոյցն, որ կ'սկսի 1876 յունիս 1է և կը յանգի ցիւրիլ յուլիսի ներկայ 1877 տարւոյ ։

3. Սամաթիոյ Ս. Գեօրգի եկեղեցւոյ թաղային սնտուկին մատակարարութեան քսանամսեայ հաշուեցոյցն,

որ կ'սկսի 1876 յունիս 1է և կը յանգի ցիւրիլ օգոստոսի ներկայ 1877 տարւոյ ։

Ըստ օրինի Տնտես. խորհրդոյ ներկայացուած և նոյն երեք հաշուեցոյցերուն յար և նման մէն մի օրինակը Պաշտօն, Հիստորի և Սամաթիոյ թաղ խորհրդոց յուղարկուելով հըրաճանդ տրուած է որ եկեղեցեաց բաղը կախեն ի տես թաղեցոց ։ Հետեւեալ Տնտես. խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւեր կը կարգայ Պատուարժան թաղեցոց, որ իրենց թաղին վերաբերեալ հաշուեցոյցն վրայ օր և է բողոք կամ գիտողութիւն եթէ ունին, թուականէն մինչև 21 օր պայմանաժամաւ գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտեսական խորհրդոյ ։

Սոյն պայմանաժամը լրանալէն ետեւ՝ որ և է բողոք կամ գիտողութիւն անկողի պիտի մնայ ։ 29 հօկտ. 1877 (Կէէ) Ի Պատրիարքարանի Հայոց Կ. Պոլիս

Ս.Ո. ՊԱՏՐԱՐԱՆԻ ԸՆԹՈՂԱՐ ԲԵՐԱՏԻ

Բերայի թաղ խորհուրդն իւր պաշտօնաւարութեան Սահմանադրական չրջանը լրացուցած ըլլալով հրաժարական մատուցած էր Աղբային վարչութեան Գաղաքական պատկառելի ժողովոյ ։

Անոր տեղ ինն անդամներէ բաղկացեալ նոր Թաղական խորհուրդ մը կազմուելու համար Ամեն. Ս. Պատրիարք չորմէն հրահանք ընդունած եմ ։

Ընտրողական ժողովը իր նախապատւութեան գործողութիւնները կատարած լինելով, կը ծանուցանէ առ Պատ. Աղբային ընտրող Բերայի թէ քուէարկութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ նոյեմբեր 6րդ կիրակի օրը Թաղական խորհրդարանի մէջ առաւօտեան ժամ 4-8, ուրկէ անմիջապէս ետքը քուէհամարի գործողութեան պիտի ձեռնարկուի ։

Ընտրողաց զերութեան համար կը ներկայացնեմ ընտրեցող ցանկը, սակայն ընտրողը պարտաւորեալ չըլլալով անոր հետեւեալ, ազատ են ցանկէն դուրս որու որ ուզեն իրենց քուէին տալ, միայն պէտք է քաջ զիտեն որ ընտրեալը ըստ Սահմանադրութեան արժանիք ունենան աղբարկութեամբ, եկեղեցատիւրութեամբ, ուսումնասիրութեամբ, աղքատաիրութեամբ և երեսուն տարին լրացուցած, Տէրութեան օրինաց տեղեակ և աղբային զօրոյց հմտանալէն ըլլան ։

Ուստի կը հրաւիրեմ Մեծ. ընտրող թաղին, որ բարեհաճին որոշեալ օրը ուրոշեալ ժաման իրենց քուէին անձամբ բերել, և եթէ բանաւոր պատճառաւ չը կարենան, առ մեղ ուղղեալ ստորագրեալ յատուկ նամակաւ մը ներկայեալ յուղարկել ։ Իրեւ զիտուելու աւելորդ չեմք համարի յաւելու թէ օրինական պայմաններէ զուրկ եղած քուէներն, ինչպէս 1. Ստորագրեալ քուէները, 2. Որոշեալ ժամէ վերջն հասածներն, 3. Ընտրողական ժողովը կատարած անցեալ եկեղեցական անդունդներն պիտի ըլլան ։

Ընտրեցող և ընտրողաց ցանկերը Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ բաղը կախուած են ։ Ընտրողաց ցանկին վրայ դիտողութիւն ունեցողները պէտք է զիտեն ի խորհրդարան մինչև նոյեմբեր 3 առաւելիկայ չարթի առաւօտեան ժամը 4էն 6 և իրենց զիտողութիւնները արձանագրել տան ։

Գիտել տալով թաղին ընտրողաց թէ իրաւանց գործողութիւնը պարտաւորեալ տարման հակադիման է, կը հրաւիրեմ զիրենց իրենց ընտրական իրաւունքը ի զօրժ զնեւու փութալ, և կը խորհրդարան օր թաղին արդի կացութեան յարմար թաղ խորհուրդ մ'ունենալու համար աղբարկարար և խղճի մտքը կարեւորութիւն տան ընտրութեան գործին ։

30 հօկտ. 1877 Մնամք աղօթարար Բերա Նախագահ Ընտրող ժողովոյ Ներսէս Գրիգ Աւետեան Բ. Բերայի

Ի խնդրոյ բազմաթիւ ուսումնասէր ազգայնոց կը հըրաւ տորակները հետեւեալ հմտայնց աստեղախօսութիւնը զոր Դեր. Խորէն Նար Պէյ արքեպիսկոպոսն արտասանած է Հայկազեան նորակազմ կաճառին բացման առթիւ :

ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՐԵՆԱՅ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՆԱՐ ՊԵՅ

Ի ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՅՄԱՆ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԿԱԶՄԱԻՆ

23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1877

Տեա՛րք :

Մինչդեռ Ողին պատերազմաց հուր և սուր 'ի ձեռին արհաւիրք և մահ կը սրուէ մեր չորս զին, մինչդեռ թնդանօթից երկւրազորով թնդիւնը և հրացանաց շանդայից բոմբիւնը որտա՛րն դուստ կը գոռացնեն զՆերսիս' և զՍիսիս, մինչդեռ աղբաց բաղդեր յահ 'ի դող կան յերերի, և զիւսանաղէտը 'ի տագնապ շփովի կը ժողովին, կը խօսին, կը վիճին անխմանայի, սուր և գրիչ իրարու հետ կը մրցին, կողորին յարկնուշտ ասպարիւզի . . . կը ժողովիմը և մեք այսօր, Տեա՛րք, բայց ո՛րչափ տարբեր մեծութեամբ, ինչ հակընդդէմ նպատակաւ :

Չմեկ ևս Ողին մի կը հրաւիրէ հոս, բայց սիրոյ Ողին է այն որ 'ի հեճուկ մարտադու որտամանց որով կը սասանի աշխարհ, խաղաղութեան և հաշտութեան հեղիկ մրմունջներ կը ներշնչէ մեր օրաին . ինքն ևս դրօշ մի ունի 'ի ձեռին, բայց ոչ արիւն աններկ ահաւոր, այլ արշաւուսոյն փողփողի 'ի նմա երանդ ձիւնաթոյր : Տեա՛րք, այն խաջապակի դրօշուն վրայ կը չողջուայ մի աստղագլխի վերադառնութիւն . « ՄԻՈՒԹԻՒՆ » : Կը լսէ՞ք, յասպարէզ կարգայ նա զմեզ, բայց ոչ Արիստան արկնուշտ պատերազմաց է այն ասպարէզ, այլ հաշտախաղ մրցմանց սիրոյ, հանճարոյ և մտապարար աշխատութեան :

Այո՛, Տեա՛րք, ոչ եթէ 'ի դահլիճ դիւանագիտական, և կամ թէ 'ի խորս և 'ի ծերայ ծածկախորհուրդ ժողովակաց, այլ պարզապէս՝ լուսոյ առջև, Հայութեան լուսաւորութեանց վերանորոգող մեծի Հօրն խաղաղաւէտ և սրբազան հովանեաց ներքև կը ժողովիմը այսօր, վեհ՛ն նպատակաւ միով 'ի սրտի : Ոչ եթէ դժբաղքաւ և դանդաղատան ակադճուն քրտամըք հէզ մը շախին աւարել և աւերել, այլ զթուրս հակառակութեան և թշնամութեան . մրցել՝ ոչ աղբ ընդ աղբի, այլ աղբաւէ խորհրդոց, զիտաւորութեանց և նախապաշարմանց դէմ՝ գրաւել վերջապէս ո՛չ դաւաճ և աշխարհ, այլ զսիրտս և զիրտս և զոգիս, այսինքն է՝ զներկայն և զապագայն :

Ներքեցէ՛ք ուրեմն, Տեա՛րք, որ փոքր 'ի շատէ բացատրեմ մեր նպատակը, և առ այն հասանելոյ միջոցները ջանամ պարզաբանել, որպէս զի այսօրեայ հանդիսին զեղեցիկ խորհուրդն իմաստասիրուի, և այժմէն իսկ ձեռնալ և որոշ դադախարաւ ձեռնամուխ լինիմը 'ի դրօշն արդիւնաւէտ յոր հրաւիրէ՛ք զմեզ Ողին Հայրենեաց :

Ա.

Տեա՛րք, Հայոց ազգը իւր բազմադէտ թշուառութեանը մէջ բաղդ մի ունի, անխելի՛ք բաղդ, այս է՝ քաղաքական աշխարհի փոթորկացոյց ամբողջներէն արտասահման դռնուելը : Ազատ 'ի մատանը հողոց և 'ի սպառն ծախսոց՝ զոր քաղաքագիտութիւնը կը ծնանի, ապաւնադէտ երիտթմուռս նուաւորակեր պատրաստել, մարդաստանձ և մահացան վիթխարի գէնքեր դարձնել, ահաւոր բերդեր և ամբարտաւաններ կառուցանել, բերդագունդ զրաց ամբարներ հանդերձել, և երկրին ձուլութիւնն ու կորովի և մտացի երկասարդութիւնը զո՛հ տառալց կեդակարծ նպատակներու, — Հայոց ազգը, կըսեմ, ազատ յայտն ամենայնէ, իւր ներքին ձգտութիւնը մնայուն և մարդաշատ՝ նպատակներու կը ծառայեցնէ, և իւր աղնիւ երկասարդութիւնը՝ իրենց հանճարոյն մշակմանը, յօդուտ անձանց և այն ազգին՝ որոյ բաղդ ունին որդիքն լինելոյ : Խաղաղութեան այս Օստիդին մէջ դռնուող ազգ մի՝ — որ անուրջն է լրջամիտ փրկախօսայից —, պարտական է որ համապատշաճ մեծամեծ արդիւնքներ արտադրէ :

Աւստի հինգ դա՛շէ 'ի վեր սոյն հանգամանաց մէջ կը գլուխուի մեր ազգը : Իրականացոյց այն արդիւնքները՝ զորս իւր սոյն բացատրիկի զիբը պարտը կը գնէր իւր վրայ : Պէտք է խոստովանիմք Տեա՛րք, թէ՛ զրեթէ ոչ՝ Նա ընդէ՛ր . վասն զի Ասիական դանդաղութիւնը ծանրացած իւր վրայ, չղիտաց մասնակցիլ լուսաւոր աշխարհին հակադրացիլ շարժմանը, և առ 'ի գոյէ արտաքին թշնամեաց՝ ներքին թշնամիներ գոյացոյց, և նոցա վերայ դարձոյց իւր պատերազմական խանդը : Այսու ազգայօք միութիւնը խանգարած՝ խանդարեցաւ և իւր ներդաշնակութիւնը, կազմաւ յառաջիմութիւնը, և նուաղեցաւ՝ եթէ չկորեւալու լրովին՝ իւր նշանակութիւնը : Միութեան քայքայումը՝ ջրատեայ պնա հետզհետէ, և ինքզինքն անզօր դաւաւ Եւրոպական յառաջդիմութեան հետամտելոյ, ճիշդ այն պահուն՝ յորում գիտութիւնը, արուեստը և ճարտարութիւնը միութեան և բնկերութեան անհրաժեշտ հարկը կ'ապացուցանէին անտարակուսելի կերպով : Համաճար, գիտութիւն, հմտութիւն, արուեստ, ճարտարութիւն ո՞ր չգիտեր թէ՛ մեր մէջը չեն պակիր : Բաղձաթիւ եւ

անա մեր դպրոցք, ուսումնարանք ու փաներ, և աննշան չէ այն դուռնար որ նոցա համար տարուէ տարի կը վտանուի, աւա՛ղ, գրեթէ՛ ամուլ կերպով՝ յայլ և այլ թաղս և 'ի քաղաքս : Սակայն մասնական ջանքեր, անհատական զօրութիւններ են որ կը դործեն . անհատական զօրութեան արդիւնքը՝ ոչինչ է հաւաքական զօրութեան արտադրածին առջև : Նա ահա հաւաքական զօրութիւնն է որ կը սլակի մեր մէջ : Մեր տկարութեան և վայրաւախին վիճակին դադանիքն անոր մէջ է, Տեա՛րք :

Թողու՛ք որ գիտութեանց և արուեստից մէջ խիստ տկար մնացած եմք այս պատճառաւ, զիտեղ կազմեմ թէ՛ ո՛րչափ ետ մնացած եմք նոյն իսկ մեր ազգային ճանաչողութեան մէջ :

Չգիտեմ թէ՛ ներքի՞ է այս լուսաւորութեան դարուս մէջ, չողոց և ելեքարականութեան դարուն մէջ, կըսեմ, և մանաւանդ՝ քրիստոնէայ և քաղաքակիրթ Եւրոպայի մէջ՝ ապրիլ իբր թէ՛ հինգ դար նախապէս ծնած լինէինք, և ունենալ գիտութիւն և արուեստ՝ որ նահապետական դարուց զմեզ ժամանակակից կարծեցրեն : Բայց այս ինչ անուրանալի է՝ որ աննշանի է ազգի միոյ ապրիլ այսպիսի դարու մի մէջ՝ որ դար է ազգայնութեանց, միութեան և յառաջադիմութեան, և ասորիլ աշխարհ ցան և ցիր դրեւք, աշխարհ տարտամ կենօք, և այսօր քան աննշտապի :

Ներքեցէ՛ք որ մեր նախնի խորհրդաց միոյն հետ դա՛շեմ . « ՄԵ՛կ այս կեանս անկեանս էն » :

Հաւատաքննութեան դժգոհ և դժոխային խորհուրդը՝ Հայոց ազգը չերկնէ : Բայց երբ այն դժոխային խորհուրդն աւանդաւոր և անիծաւորտ մարեցան, դեռ Հայ օրտերու մէջ պէ՞տք է արժարծին :

Հայը չէր որ Գալիլէոսի պէս հանճարներ հաղածեց, և յիւմարար դաշխարհ բռնի կեցնել մտաբերեց Արարչապետին տուած անդիմադրելի շարժմանը դէմ : Բայց Հայը պէ՞տք է անշարժութեան օրինակ հանդիսանայ, երբ տունեայն ինչ էր շուրջը կը շարժի, զէպ 'ի նպատակ մի կը գիմէ, կը հաւաքի, կը զօրանայ, և մասնական հաւաքումներէն ահաւոր զօրութիւններ կը գոյացնէ :

Անշարժութիւնը՝ անկենդանութիւն է, լոյսը տեսնել և խաւարի մէջ ապրիլը՝ եթէ մեռելութիւնն է, ինչ է ուրեմն :

Այսպիսի ազգ մի՛ կարող ինչ իշէ ազգաց ժողովին մէջ նըշանակութիւն մի ունենալ, Տեա՛րք :

Գրեթէ ամենքդ ալ Եւրոպայի մէջ, լուսաւորութեան բովոյն մէջ ամբարած էք իմաստութեան և գիտութեանց ճառագայթները : Երբ ամեն մէկերնիդ հոն՝ փորձարանաց դրսեւորանեալու վերայ ձեր երիտասարդ ձախտանէն հակած գիշերները կը հսկէիք յուսումն մակացութեանց, և կը վայելէք յաղթանակաւ ձեր ձեր նախնածորք Եւրոպայի գաղափրացը մէջ, ո՛չ ապաւքէն արտութեամբ սրտի կը տեսնէիք որ ձեր տաշնդն յարգող Եւրոպա անփոյթ էր և անզէտ այն ազգին որոյ ծնունդ էք և պատիւ :

Բայց ինչո՞ւ որտեղիմք աշխարհի դէմ որ Հայ ազգը չճանաչեր . միթէ նոյն իսկ սոյն ազգը լաւագոյն կը ճանաչէ ինքզինքը, իւր լեզուն, իւր պատմութիւնը, իւր հնութիւնը, իւր երկիրը :

Ահա հարցում՝ որոյ անկողնաւալ պատասխանը պէտք է զմեզ յիշենցնէ : Պէտք է խոստովանիմք որ Հայը օտար ազգաց կը պարսի այսօր շատ մը լոյսեր իւր ազգութեան նկատմամբ, զոր ինքն իսկ պարտ էր նոցա ընծայել :

Մինչդեռ մեք մեր ազգային սքանչելի լեզուն ուսումը անհոգութեամբ գրեթէ բարձի թողի ըրած եմք, Եւրոպայից հետամուտ են այնմ, և Բարիլ, Լոնտոն, Պարիս՝ աշխարհի երեւելազոյն լեզուաց համահաւասար հասարակաց դաստառութեան պատիւ կընծայեն նմա :

Մինչդեռ մեք հետանդ սնապարծութեամբ Ազամայ լեզու համարելով զայն գոհ կը նստիմք, Պարս, Փլթէրման, Մաքս Միլլէր, Պէթլիկէր, Վինալիման և այլք՝ բաղդատական լեզուադիտութեան չնորձի՛ք անոր դասն ու բունը կը գնեն կրօնչէն, և մեզ սեփական հետաքրքրութիւններն՝ իրենք կ'ստանձնեն անձանձիբ :

Մեր Հայկաբանութիւնը ո՛րչափ նուաստ վիճակի մէջ պիտի տեսնէինք եթէ մեր հետեակ հայկաբանից ուղայաւորտ ստուղարանութիւններուն ո՛րքան անհիմն լինելը նմարկինք : Պիտի տեսնէինք ո՛րքան լեզուական և պատմական աղիտութեան արդիւնքներ են անոնք : Եթէ հետամուտ եղած լինէինք յուսումն մեր ձեռնակից լեզուաց, ինչ նոր խորհրդաւոր մի աշխարհ պիտի բացուէր՝ մեր առջև, երբ տեսնէինք՝ սոյն լեզուաց մէջ մեր լեզուն կազմութեան և բառերուն անանցման և բաղդութեան դադանիքն :

Տակաւին Ասորո՞ք՝ աստ էած ստուգարանէր, Կասաբլո՞ք՝ նաւ եհաս արդ, Արաբո՞ք՝ Արամայ ազգոյ, Եթեա՞ք՝ երեւցան լեռներ, Սեա՞ք՝ սե վանք, Կասա՞ք՝ առ և հիւծ, Կասա՞ք՝ կապող, — ո՛ր մէկն յիշեմ, — արդահատելի՛ չլսեմ ծիծաղելի՛ աղիտութեան արդիւնք պիտի երեւի յայս արեւելագէտ լեզուաբանից . աղիտութիւն՝ դուցէ ներքի անցեալ ժամանակներու համար, բայց ոչ և ներկայիս, յորում բաղդատական լեզուագիտութիւնը աշխարհ հոր քայլեր տուած է, և մեր պարտքն է օգուտ քաղել դոնէ ստարաց ըրած հետազոտութիւններէն և անտարակուսելի կերպով հաստատած գիտեքին ու գիտութեանն :

Հեղեւու Բա՞ք

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ դէմը բնակող ֆէհեա վարսդանին և իր քրոջը խաղաքութիւն հետ ունեցած դատիւս լուծմանը համար Ս. Պատրիարքին մատուցած երեք աղակաւոր Պատրիարքարան յուղարկուած ըլլալով առ ի լուծումն, մինչև ցարդ գործն երեսի վրայ մընացած է, և ասոր պատճառն ինչ ըլլալը չէ հասկցուած և որովհետեւ ևս կը փափաքիմ որ մեր այս դատը Հայոց Պատրիարքարանի ձեռքը լուծուի վասն պատուոյ ազգին, բայց մինչև հիմա լուծելու ջանք չտեսնուիր, ուստի կը պարտաւորիմ լրագրոյ միջոցաւ հաղորդել ազգին այն անհատներուն՝ որք ազգին բարեւաւորութիւնը կը մտածեն միշտ, հետեւաբար կադաշեմ՝ որ իմ գաղտն անպատճառ տեսնուի Պատրիարքարանի Դատական ժողովին կամ անկէ կարգեալ մասնաժողովի մը ձեռք . ապա թէ ոչ՝ պիտի հարկադրիմ պէտք եղածը դարձեալ լրագրաց միջոցաւ մի ըստ միովէ հրատարակել :

Քուլէ դարուսընտոս 670 նուա
մէրօլու Մանդար Լաթիֆ քա
զինօնըն միւս թէ՛ ճիւղի
ձօթի վաշտէնէն

Ի Լ Ա Ն

Ասաքիլի շահանէ էրզաք անպաւրնա Տարը Շուրաւա մահֆուդ նուա մուհեսի վէճէ իլէ միւսպայեա օլունա՝ ճաք օլուն պիր միլիտն իքի եիւզ պլին քըյէ Մըսըրնն րէշիտ բերինճինին տօքտան իւչ սէնէսի լըջըրինն սանի իպթիտալընտան իթիպարէն պէհէր այլն իպթիտալըրինտէ Երիշէր եիւզ պլին քըյէսի լըջըրն օլունարաք պլթը այտա արքաւը պլնմաք վէթիլիմինի միւսպէյլին վէրիլէճէք օլուն մաքպուզ սէնէտէրի թարիլին տէն իթիւլարէն էսմանը օթուզ պլր կիւն միրուրնտէ սիւմ մէճիսիլէ իւկիրմի դրուչա վէ մէճիսիլէ վէրիլմէդ սէ պօրա ֆիլաթը իլէ պլի հիսապ ֆարզը իլէ պէրապէր գայիմէ օլարադ Նիղամիէ իսպլինէսինտէն վէրիլմէք վէ անպարը մէքըրէք լըջըրն օլունուն ճաւա քատար վուզու պուլաճաք մէսարիֆի նազլիլէ վէ սայրիլէսիլէ րէսմ կէօմրիւկի միւլէտահլուտէ այիտ օլմագ շարլըլըլա պէհէր գըյէսի իւչ դրուչ եէտի փարապ օլարապ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ լըջըրինն սանիլ րու մինին իւչ ւնճի փէնճէնպիս կիւնիւ գարարը գաթիլի վէրիլէճէկինտէն, իթիտալըն թալիպ օլանլարն եէվմի մէքըրիլտէ Տարը Շուրայի ասքըրիլէ կէլմէլէրի :

31 Թըլըրի ելվիլ 1877 Պալը Սէրասքէրի

Ասաքիլի Շահանէ Լալիսէ անպաւրնա մէմհուրէն մահֆուդ պուլունան նուա մուհեսի վէճէ իլէ միւսպայեա օլունա՝ ճաճաք իւչ եիւզ պլին մէթր րաճիլէրտ ինիլլիթէրա նէֆէր չուհալընն թարիլի գօնթրալ օտան իթիպարէն օթուզ պլր կիւն սօրա լըջըրն պլն մէթրօսը լըջըրն օլունարաք իւչ մահտա իթմամ գըլըրնմագ վէ պահաթ լըջըրնմիւնի միւսպէյլին վէրիլէճէք օլուն մագպուզ սէնէտէրիլին թարիլէրինտէն իթիպարէն օթուզ պլրէր կիւն ֆաւալը Երիշէր թալիլթ իլէ սիւմ մէճիսիլէ եիլիրմի դրուչ հիսապլըլա վէ շալէս մէճիսիլ վէրիլմէք ազճէնին վէրիլտիլի կիւն սիւսա մուհիպլինճէ պլի հիսապ ֆարքըլըլա պէրապէր գայիմէ օլարաք Նիղամիէ իսպլինէսինտէն իթիպարէն օթուզ պլր մէթրօսը Երիշէր միւսպէյլի գրուչ պէշ փարապ օլարաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ լըջըրինն սանիլ րաւմինին իւչիւնճի փէնճէն

